

Ceste so najbolj dobre. Tihe ležijo na vse strani, kakor da bi nekam peljale, in tja gremo mi. Kadar gredo skozi mesto, so, kakor da zdaj ne more biti več daleč — ljudje smo pač otroci, ki jim ne smeš povedati resnice. Potem gremo, in ko še enkrat gremo, gremo do konca.

Včasih sem truden in se ustavim. Ne, čisto tako se ustavim, kakor da nekoga čakam, da, tu pa tam mi pridejo trenutki, ko pozabim, da nikogar ni za menoj. Privaditi se bom moral, pravim, to ni nič, taki smešni trenutki bodo zmirom prihajali. Sicer pa tudi — tako daleč ne bo nihče hodil za menoj.

In potem grem dalje.

Včasih pa skoraj obupam. Saj ni nič novega, si mislim, tedaj, ko sem prišel na svet, sem se dotaknil vseh ljudi in vseh reči in zdaj ni ničesar več. Kaj bom še hodil dalje, kaj bom neki hodil.

Potem pa pridem kam, kjer so ceste na vse strani. Glej, koliko je cest, pravim, nekje vendar mora nekaj biti.

Rad bi vprašal, kod se gre, pa si ne upam. Morda je to sploh ena izmed reči, ki jih nihče ne ve.

In potem grem kar tako počasi dalje.

S O N E T I

MICHELANGELO BUONARROTI

PREVEL ALOJZ GRADNIK

Luč vidim le še z vašimi očmi,
ker moje slepe so; na svoji rami
prenašam teže z vašimi nogami,
ker moje, šepaste, so brez moči.

Letim na vaših krilih brez peres,
vaš duh me brez prestanka k nebu dviga,
od vaše sodbe rdeč sem, bled ko knjiga,
meglá me žgè, hladí me solnca kres.

Le v vaši volji moja je; iz srede
le vašega srca mi misel klije
in v vašem dihu moje so besede.

Kot luna, zdi se, da sem solnce zase,
ker z našimi očmi le to zazna se
na nébesu, kar solnca žar obsije.

Očem vrnite mojim, viri, reke,
valove, ki še niso vaša last
in z njimi raste više vam oblast
kot vam sicér dopuščajo zapreke.

Ti zrak, očem dušech v zgoščeni pari
nebes sijaj, poln vzdihov, spet prelij
v srcé jih trudno, mrak svojih noči
za poostréni vid moj spet razžári.

Podplatom prst naj mi korake vrne,
nji trava vzeta spet naj zeleni
in vrne glas naj vzdihom gluh odmev,

očem poglede tvojih lučk odsev,
da srce lahko k drugi se obrne,
če tebe, draga, ne zadovolji.

Razum mi oponaša in me kara,
ker menim, da ljubeč bom našel srečo
in z vzgledi in besedo že pretečo
mi kaže vso sramoto in me bara:

«Kaj naj ti solnce drugega pripravi,
kot smrt? A ne smrt feniksa! Zaman je
prijatelja pomoč, če kdo v kotanje
po svoji lastni volji strmoglavi.»

Spoznavam zlo, resnice vidim pot,
a v meni gost je drugo še srce,
ki me mori, čimbolj se mu udam.

Med dvojno smrtjo moj stoji Gospod.
Te nočem, druge pa še ne poznam.
Tako, viseč, telo in duša mre.

Vsak prazen, vsak zaprt in strešen kraj,
naj te ima že ali druge stene,
očuva noč, ko dan se razodene,
braneč, da solnca vanje ne vdrè sijaj.

Premaga vendar-le jo ognja žar.
Saj manjša stvar še, slabše še ločilo,
razkloni lahko nje božansko silo,
kresnica že razje njen temni čar.

Vse, kar odkrito solncu pa ostaja,
ki tisočera semena ogreva,
naskoči s plugom zdaj oračev rod.

A človek, prav, se samo v senci vsaja.
Noči zato svetejše so od dneva,
ko tudi človek več velja kot plod.

Ob smrti Viktorije Colonna.*

Če bet surovi moj da skali vsaki
človeški lik v obliki mnogoteri,
on, ki ga vodi, mu zamah odmeri
in hodi le z njegovimi koraki.

A on, ki dom mu je v neba višavi,
lepoto v lastni hoji očituje,
in če brez beta drug se bet ne skuje,
jih oni živi druge vse pripravi.

Ker večji je udar, če v večjem loku
zamahneš kladivo; čézme, v zaletu,
je ono švignilo k nebá oboku.

Če božja roka v delo ga ne vzame,
nobeno ne bo zavihtelo rame
več kladiva, ki samo je na svetu.

Je čudno, če najbližjega, zajel
me plámen je? Zdaj pa, ko žar pojema
od zunaj, znotraj bolj me še objema
in skoro me spreménil bo v pepel.

Goreč, sem videl ves ožarjen kraj,
ki kriv je bil te moje bolečine
in gledal veder sem in opekline
in smrt so bile mi le vir naslaj.

Ko pa prežarki plamen, ki moj up
in hrana bil je, so nebesa vzela,
ogorek tlel je še izpod pepela.

Če drugih trsk ljubezen ne pridene,
da plamen oživi, ne iskre ene
ne bo več v meni, le pepela kup.

* Italijanska pesnica, ki je bila Michelangelova ljubezen. — Op. prev.

Obtežen z grehi in bremenom let,
z navado, ki se trdno korenini,
obojno smrt zdaj vidim že v bližini,
a vendar mi še strup je srcu med.

Sam pa zdaj nimam več dovolj moči,
da žitju bi, navadam in usodi
brez tvoje božje volje, ki nas vodi
in brzda, menjal cilje in smeri.

Ni Bog, dovolj, da pošlješ me nazaj,
tja, kjer se duši lik ustvarja nov,
ne več iz nič, kakor se je preje.

Če že oropaš zemske jo odeje,
napol ji strmo pot prikrajšaj vsaj
in daj, da bo povratek bolj gotov.

Prost brémena ljubezni in never,
o Bog moj, od sveta prost in odljuden,
kot prhla ladja se povračam, truden,
iz strašnega viharja v sladki mir.

Žreblji in trni, ena in druga dlan,
obličje tvoje blago, mi obeta
kesanju milost za prokleta leta
in zdravje duši moji, polni ran.

S pravico naj ne merijo oči
preteklih dni in kašnjenih ušes,
naj tvoja stroga roka jih obrani,
naj krivdo mojo izmije tvoja kri,
bolj ko se staram, bolj mi stoj ob strani
in prizanesi vse mi čez in čez.

Potrte, v zmedi in vesele, skraja
izbrane duše bile so, ker ti,
ne one, trpel smrt si, ki z njo kri
odprla je človeku vrata raja.

Vesele: ker si jih od prve zmote
otel in od njih rešil in težav.
Potrte: ker si robov rob postal
zavoljo svojega srca dobrote.

Odkod si bil in kdo, je dalo znake
nebo, ki je preklalo zemlje sklade,
skalilo vode, gore streslo s silo.

Iz tēm nižav je dvignilo Očake,
krilatce zlobne pahnilo v prepade,
človeka le je s krstom prerodilo.

Boli in žalosti me, ali milo
mi spet je, če na prošle mislim dneve,
ki vračajo mi grehe vse in reve
in tirjajo za prejšnji čas plačilo.

Miló je: ker pred smrtjo mi postaja
očito, da je lažno radovanje.
Boli me: ker sta milost, odpuščanje,
v poslednji uri redka pripetljaja.

Čeprav mi jamstvo tvoji so obeti,
vendar, Gospod, predrznost je verjeti,
da vsaka se zamuda oprostí.

Seveda vzbuja up spet tvoja kri:
kot je neskončna tvoja muka bila,
obilna tvoja bodo naj darila.

UMIRANJE UMETNOSTI

I. I. LAPŠIN

Filozofski skepticizem se lahko pojavlja v trojni formi: v izrazu dvomov nasproti gotovosti teoretičnega spoznanja, ki je podlaga filozofiji in pozitivnim vedam; v obliki moralnega skepticizma, v čigar očeh se zdi nedokazljiva misel, da ima človeško moralno dejanje in nehanje za vse enako veljavno utemeljenost, in naposled v formi estetskega skepticizma, ki dvomi o neizpremenljivi veljavnosti umetnostnih vrednot. Spisi nadarjenih skeptikov nikakor niso nevarni zrelemu razumu, marveč celo tvorijo koristen stimulus k poglobitvi in zbistrenju izkajočega nagiba človeškega duha. Skepticizem prve vrste, namerjen zoper teoretično podlago spoznanja, nima danes moči, da bi izpodkopal človeško vero v teoretično in praktično ceno znanja, marveč tvori še sam zanimiv predmet psihološkega in sociološkega proučevanja, ki še silneje dokazuje nevzdržnost bajk o «bankrotu